

Elektromekaaninen E-A1 Varmuuslukko

Finanssialan Keskusliiton kiinnostus asiasta rohkaisi minua lopullisesti viemään asiaa eteenpäin ja selvittämään, olisiko todella mahdollista saada kaikille eri viranomaisille yhteinen ja toimiva kiinteistön ja huoneistojen lukittujen ovien aukaisujärjestelmä. Miten ensihoito, sekä poliisi- ja pelastusviranomaiset pääsisivät välittömästi rakennukseen sisälle, ilman odotusviivettä ympäri vuorokauden kiinteistön lukitustavasta riippumatta kaikkialla koko maassa. E-A1 avainsuojan **hätätilanneavain** helpottaa ja yksinkertaistaa kaikkien eri viranomaisten operatiivista toimintaa mahdollistamalla mutkattoman sisäänpääsyn kiinteistöön ympäri vuorokauden avainturvallisesti.

Ensihoidon tavoitevasteaika on noin kymmenen minuuttia A-tehtävän saannista. Hätäpuhelun perusteella hätäkeskuspäivystäjä pyrkii muodostamaan tilannekuvan sekä arvioimaan peruselintoimintojen riskitason tai sen uhan, ja siten määrittelemään tehtävälajin (koodi) ja kiireellisyysluokan. Arvioin jälkeen hätäkeskuksen päivystäjä siirtää operatiivisen toiminnan alueen tilannekeskuksille. Kun otetaan huomioon hätäpuhelun käsittelyyn kuluva aika ja yksikön lähtöviive, ensihoitopalvelun yksikölle jää aikaa tavoittaa potilas noin kymmenen minuuttia korkeariskisessä A- tehtävissä.

Ensihoidossa potilaan pikainen kohtaaminen fyysisesti on elintärkeää selviytymisen kannalta. Aikarajat perustuvat lääketieteelliseen asiantuntemukseen siitä, missä ajassa potilas on tietyissä hätätiloissa tavoitettava ja hoito aloitettava. Ajan laskeminen alkaa siitä, kun hätäkeskus hälyttää yksikön tehtävään ja päättyy siihen, kun yksikkö ilmoittaa olevansa kohteessa. Tässä ei huomioida, kuinka kauan hätäkeskukselta kuluu aikaa yksikön hälyttämiseen, eikä sitä, kuinka kauan ensihoitohenkilöstöllä kestää kohteeseen saapumisen jälkeen tavoittaa potilas.

Virka-ajan jälkeen hätätilanteessa yleisavaimen käyttö usein minuuttien viiveellä. Kiinteistön ulkoistetun aukaisijan odotusaika avaamaan porraskäytävän ulko-ovi tai huoneiston ovi, lisäävät huomattavasti potilaan tavoittamisviivettä. Järjestyssäännön 8§ pykälässä on varmistettu rakennukseen sisään pääsy säätämällä rakennuksen omistajan tai haltijan taikka näiden edustajien tehtäväksi huolehtia siitä, että kerrostalossa on näkyvässä paikassa yhteystiedot talonmiehestä, isännöitsijästä tai muusta henkilöstä, jonka avulla poliisi-, pelastus- tai sosiaali- ja terveydenhoito viranomainen tai haastemies voi viipymättä ja korvauksetta päästä rakennukseen.

Ulkoistetut päivystäjät tulevat virka-ajan ulkopuolella avaamaan kiinteistön ovet kotivarallaolosta, usein minuuttien viiveellä puhelinsoitosta, aukaisijan sen hetkisen olinpaikan mukaan. Taloyhtiön yleisavain on yleensä huoltoyhtiön, vartioliikkeen, talonmiehen tai isännöintiyrityksen hallussa, eivätkä se siis ole hätätilanteissa välittömästi ensihoidon tai viranomaisen käytettävissä.

Ulkoistettuun avaukseen kulunut aika pidentää potilaan vasteaikaa hätätilanteessa. Kun talohuoltoyrityksen huolto toimijaa ei saada tavoitettua, niin ensihoito yksikkö pyytää apua viranomaisilta tai päivystävältä lukkoliikkeeltä aukaisemaan kiinteistön ovet. Virka-apu pyyntö tehdään poliisille, ja oven avaa paikalle hälytetty pelastuslaitoksen yksikkö pelastuslain turvin, joka lisää ensihoidon tehtävälle annettua **tavoitevasteaikaa** usein huomattavasti. Ambulanssien ensihoitajilla ei ole **viranomaisoikeutta** murtautua taloyhtiön kiinteistöön, eikä ambulansseissa ole siihen sopivaa välineistöäkään.

Oven aukaisijan tulon mennyt aika ei ole hätäkeskuksen päivystäjän riskiarviossa. Kiireellisiä, hätäkeskuksesta annettuja tehtäviä tulee asunto-osakeyhtiöihin, joiden alaovet ovat lukittuna yöaikaan ja nykytrendin mukaisesti ympäri vuorokauden. Tavoittamisviivettä lisää usein myös, kun kutsuja ei pysty syystä tai toisesta avaamaan rappukäytävän ulko-ovea tai omaa huoneiston ovea.

Yksin asuvien ja liikuntarajoitteisten vanhusten asuntoihin ei aina hätätilanteessa päästä sisälle yleensä ilman taloyhtiön **yleisavainta**, eivätkä vanhukset myöskään välttämättä ole enää yksin kykeneviä pelastautumaan ulos itsenäisesti vaaran uhatessa. Väestö ikääntyy nopeasti, minkä vuoksi yhä enemmän ja yhä sairaampia vanhuksia asuu usein yksin kerrostaloissa, ilman lähihoitajan ympärivuorokautista hoitoa, ja suurin osa vanhuksista on myös ilman hätäranneketta.

Finanssialan Keskusliitolla hyväksymän E-A1 Varmuuslукon RK21002 avainsuoja. Patentti ja rekisterihallituksen myöntämä mallisuoja, numero 26360/2021 Avainsuoja. Nykyaikainen elektroninen E-A1 avainsuoja, jota käyttää GSM-puhelinverkon tunnistustekniikkaa, tunnistaa tilannekeskuksen käytössä olevan **aktiivointinumeron**. Aktiivointi numeroita ei tarvitse tallentaa, eikä siis tarvitse pitää pilvi-, hallinta- ylläpitorekisteriä käyttäjistä. Avainsuojassa olevalta mini-SD kortilta löytyvät lokitiedot eivät kuitenkaan ole suoraan henkilötietoja, joten tallennettavat aktiivointitiedot ovat turvallisia myös GDPR-lainsäädännön kannalta tarkasteltuna.

Aktiivointi mahdollinen kaikissa alueen hätätilanteissa eri viranomaistoimijoilla. Kun ensihoito-, poliisi- ja pelastusviranomainen on kiinteistön porraskäytävän edessä, jossa porraskäytävän ulko-ovi on lukossa, toiminta on seuraavaa; Hätäkeskuksen annetun tehtävän saanut yksikkö ilmoittautuu omalle tilannekeskukselle olevansa tehtäväpaikalla ja pyytää keskuksenpäivystäjältä **aktiivointisoittoa**, kiinteistön porrassovessa olevaan keltaisessa E-A1 tarrassa näkyvään avainsuojan puhelinnumeroon.

Päivystäjän päätös aktivoida avainsuoja ja antaa luvan käyttää hätätilanne avainta. Käyttö aktiivointiin ei tarvita erillistä sovellus applikaatiota, vain soitto avainsuojan puhelinnumeroon, joka aktivoi, avainsuojan yhdeksi minuutiksi aukaisua varten, ilman että puheluun vastataan, joten soitosta ei tule laskua. Tilannekeskuksen aktivoinnista E-A1 avainsuoja lähettää, **"Aktivoitu"** SMS tekstiviestin tilannekeskuksen, päivystäjän aktivoinnissa käyttämään puhelimeen.

Tunnistettu käyttäjä saa haltuunsa kiinteistön hätätilanneavaimen avainsuojasta. Avainsuojan mekaaninen lukitus aukaistaan painamalla sisään sisäputkea, jolloin se ponnahtaa ulos avainsuojasta. Identifioitu eli tunnistettu käyttäjä saa haltuunsa Avainsuojasta hätätilanneavaimen eli kansankielellä **"Yleisavaimen"**, ja pääsee kohde asuntoon suorittamaan ensihoito tehtävää potilaalle tai viranomainen virkatehtävää kiinteistöön.

Kaupunki alueella pitävät taloyhtiöt porrashuoneiden lukittuna ympäri vuorokauden.

Tällöin viiveet yksin asuvan potilaan tavoittamiseksi kasvavat huomattavasti, tilanteissa, joissa joudutaan odottamaan ulkoistettua **avauspalvelua** aukaisemaan lukitut ovet. Taloyhtiön kiinteistöissä useilla asuntoalueilla yö aikaan koodilukon sähköinen avaus kytketään pois päältä, sisäänpääsy onnistuu vain omalla avaimella. Kaupunkialueella usein suuret vuokratilayhtiöt pitävät ulkoportaiden ovet lukittuna yöaikaan. Kerrostalojen ulko-ovet pidetään yleensä lukittuina klo 21-7 välisenä aikana.

Taloyhtiön reittiavain putkilukossa on vain tarkoitettu talohuollon toimijoille.

Finanssialan Keskusliitolla on ohje kiinteistön avainsäilytyksen asennuksesta kaikille toimitsijoille. Voimassa olevan vakuutusalan keskusliiton ohjeen mukaisesti voidaan talon ulkoseinään laittaa avainsäilytys, (putkilukko) jossa on taloyhtiön reittiavain eri toimitsijoille, jolla päästään ennalta sovittuun tilaan esim. vesilaitoksen,- energia yhtiön,- teletila,- pelastuslaitos,- talohuollon teknillisiin tiloihin. Monissa taloyhtiöissä tämä pääsy on hoidettu putkilukoin ja niihin sijoitettujen erilaisten kiinteistön reittiavainten avulla.

Avainsäilytyksen reittiavain ei auta ensihoitoa tai viranomaisen operatiivista tehtävää.

Perinteinen avainsäilytys vaatii aina fyysisen avaimen, jolloin avainturvallisuus astuu myös kuvaan varsinkin, kun käytetään avaimia, joissa on pelkästään mekaaninen, suutarilla kopioitava aukaisuavain avainsäilytykseen. Tunnistin nykyisissä ns. älyavaimissa jättää elektronisen aikajäljen avainpesään aukaisu avaimen käytöstä, mutta ei estä välttämättä hukatun tai varastetun avaimen väärinkäyttöä avainsäilytykseen. Talohuoltomiehillä on avainnippuissa usein monen kiinteistön avainsäilytyksen aukaisuavain, joka on jo itsessään uhka avainturvallisuudelle.

Huoltoyhtiön avainsäilytyksen avaimia ei ole ensihoidon tai viranomaisen käytössä.

Perinteinen putkilukko ei ole asennettu mihinkään viranomaisia varten vaan ainoastaan talohuollon eri talotoimijoita varten. Kiinteistön seinässä olevassa avainsäilytyksessä ei saa säilyttää kiinteistön **yleisavainta**. Yleisavainta on säilytettävä avainsäilytysyksikössä huolellisesti, eikä sitä saa käyttää jokapäiväisenä huoltomiehen käyttöavaimena. (Avainturvallisuusohje 2021 lähde finanssiala.fi)

Päivystäjän päätös avata porraskäytävän ovi ja päästää sisään tunnistettu käyttäjä.

E-A2 GSM ohjain on porraskäytävän ulko-oven rinnankytkettävä sähkölukon aukaisu yksikkö, joka käyttää GSM-puhelinverkon tunnistustekniikkaa, ja tunnistaa tilanne keskuksen käytössä olevan **aktiivointipuhelinnumeron**. Aktiivointinumeroita ei tarvitse tallentaa, eikä myöskään tarvitse pitää pilvi-, hallinta- ja ylläpitorekisteriä käyttäjistä, joten ne ovat turvallisia myös GDPR-lainsäädännön puolesta.

E-A2 GSM ohjain avaa oven vain operatiivisille viranomaisille ympärivuorokauden.

Käyttöön ei tarvita sovellus applikaatiota, vain soitto kiinteistön porrashuoneeseen olevaan keltaisessa E-A2 tarrassa näkyvään puhelinnumeroon, joka hylkää puhelun ja suorittaa porraskäytävän sähkölukon avauksen ulko-oveen. Aktiivointi soitosta E-A2 GSM ohjain lähettää, ”Aukaistu” SMS-tekstiviestin tilannekeskuksen päivystäjän aukaisussa käyttämään puhelimeen. E-A2 GSM-ohjainlaitteessa olevalta mini-SD kortilta löytyvät lokitiedot eivät kuitenkaan ole suoraan henkilö tietoja, joten tallennettavat tiedot ovat turvallisia myös GDPR- lainsäädännön puolesta. Mini SD-kortin muistiin mahtuu useita tuhansia tapahtumia ja kulkutapahtumia voidaan tarkastella hyvin tarkasti, esim. tietyn, päivän tai kellonajan mukaan.

LOPUKSI

Hätäkeskuslaitoksen valtakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävät on määritetty laissa ja valtioneuvoston asetuksessa hätäkeskustoiminnasta. Se on asetettu viranomaisten ja palveluiden tuottajien yhteistoiminnan tehostamiseksi. Suomen lainsäädäntö turvaa jokaiselle pysyvästi Suomessa asuvalle oikeuden laadukkaaseen ja syrjimättömään terveyden- ja sairaanhoitoon. Hätänumeroon soitetaan vain kiireellisissä hätätilanteissa, jolloin paikalle tarvitaan auttavia eri viranomaisia. Liian pitkäksi kasvava viive ensihoidon vasteajoissa johtaa pahimmillaan hengenmenetykseen ja siitä seuraavaan inhimilliseen kärsimykseen omaisille, joten pelastustehtävien keskiössä onkin ihmisen hengen pelastaminen kaikkia käsillä olevia keinoja käyttämällä.

Vakavammissa tapauksissa nopea vasteaika näyttelee keskeistä roolia tavoiteltaessa parasta mahdollista lopputulosta, eli hengen pelastamista, jolloin E-A1 ja E-A2 konseptin kaltainen työkalu näyttelee tärkeää roolia. Laajemmin tarkasteltuna nopea vasteaika ja siitä johtuva aikaisen hoidon aloittaminen on myös keskeistä sairastuneen ihmisen jatkoa ajatellen. Parhaassa tapauksessa esimerkiksi aivoinfarktipotilaan ajoissa aloitetun hoidon ansiosta potilas pystyy jatkamaan mielekästä ja tuottavaa elämää, joka on yhteiskunnan kannalta, aina paras vaihtoehto. Hengissä selvinnyt, mutta pitkän hoitoviiveen vuoksi vakavasti vammautunut potilas tuottaa hoidon, kuntoutuksen ja muiden tukevien toimien muodossa paljon kustannuksia yhteiskunnalle, unohtamatta luonnollisesti inhimillistä kärsimystä itse ihmiselle ja hänen lähipiirilleen.

Kiireellisten ensihoidotehtävien vasteaikojen pienikin lyheneminen näyttelee vakavimmissa tapauksissa ratkaisevaa roolia potilaan hengen pelastamisessa ja myöhemmässä toipumisessa. Yhteiskunnan tulisikin tarttua kaikkiin käsillä oleviin keinoihin, joilla on mahdollista optimoida vasteaikoja ja näin saavuttaa yksilön ja yhteiskunnan kannalta paras mahdollinen lopputulos kiireellisessä ensihoito toiminnassa. E-A1 tai E-A2 konseptin käyttöönotto on yksi ja yksinkertainen keino pyrkimyksessä parempiin vasteaikoihin.

Laitteiden toimintakunto testaukseen voi tehdä, kuka tahansa matkapuhelimella. Soittamalla E-A1 - E-A2 keltaisessa tarrassa olevaan puhelinnumeroon, hälyttää, jonka jälkeen katkaisee puhelun ja kuuluu varattu ääni. Kun näin tapahtuu, laitteet ovat käyttö toiminnassa ja valmiit vastaanottamaan hätätilanne aktivointi soittoa tilanne keskuksesta.

